

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO RŪMAI

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023-02-15 Nr. 1.01-0106

Kopija:
Lietuvos Respublikos Seimo Kaimo reikalų komitetui
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai

DĖL KAILINĖS ŽVĖRININKYSTĖS VERSLO LIETUVOJE UŽDRAUDIMO

Žemės ūkio rūmai išnagrinėjo Žemės ūkio ministerijos parengtą ir pakartotinai pateiktą derinimui Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo Nr. VIII-500 2, 3, 10, 12 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-1104 ir Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo Nr. VIII-498 8 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-1105“ projektą Nr. 22-16621(3) (toliau – Projektas).

Projektu siūloma nuo 2027 m. sausio 1 d. uždrausti bet kokią komercinę veiklą, kurios tikslas gauti ar parduoti kailį. Taip pat nustatoma, kad kompensacija už veiklos nutraukimą būtų skiriama tik tokiems ūkio subjektams, kurie pradėjo šią veiklą iki 2022 m. sausio 1 d., mokant ją nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2026 m. gruodžio 31 d. už Ūkinių gyvūnų registre deklaruotus kailinius žvėrelius. Be to, nurodoma, kad lėšos kompensacijoms už kailinių žvėrelių verslo uždraudimą būtų skiriamos iš Žemės ūkio ministerijos asignavimų, kurių bendra visiems ūkio subjektams vienkartinė kompensacijos už kailinės žvėrininkystės verslo uždraudimą suma sudarytų apie 1 mln. eurų.

Žemės ūkio rūmai **kategoriškai nepitaria** parengtam Projektui ir ragina jo atsisakyti dėl šių priežasčių:

1. Ši žemės ūkio veiklos šaka kuria didelę pridėtinę vertę visai šalies ekonomikai, kadangi Lietuvoje kailinių žvėrelių auginimo apyvarta siekia apie 40 mln. eurų kasmet ir tai sudaro apie 7 proc. visos Europos kailių rinkos. Be to, žvėrininkystės sektoriuje 2012-2021 m. laikotarpiu fiksuojamas teigiamas importo-eksporto balansas, kas parodo, kad kailinės žvėrininkystės verslas prisideda prie teigiamo Lietuvos užsienio prekybos balanso. Lietuva užima labai stiprias pozicijas tarptautinėse rinkose, kaip labai aukštos kokybės audinių odų ir kailių gamintoja, todėl turi konkurencinį pranašumą lyginant su kitais pasaulinės rinkos dalyviais;

2. Lietuvos kailinių žvėrelių ūkio šaka glaudžiai siejasi su kitomis Lietuvos verslo šakomis, todėl uždraudus kailinių žvėrelių auginimą neigiamą poveikį tiesiogiai pajustų ir kiti susiję ūkio sektoriai. Žvėrelių šėrimui kasmet sunaudojamos daugiau kaip 48 tūkst. tonų maisto atliekų iš skerdyklų ir žuvies perdirbimo įmonių, kurias kitu atveju tektų utilizuoti. Žvėrelių auginimo metu sukauptas mėšlas naudojamas laukuose ir yra ypač vertinamas dėl jame esančio fosforo, kurio nėra kitų gyvūnų mėšle, tokiu būdu išvengiama taršos gaminant ir naudojant chemines trąšas, o kailinių gyvūnų liekanos panaudojamos biodujų gamyboje. Tai itin aktualu šiandien, kadangi Europos Komisija 2022 m. lapkričio 9 d. pristatė komunikatą „*Trąšų pakankamumo ir įperkamumo užtikrinimas*“, kuriame pateikiami įvairūs veiksmai ir gairės, kaip padėti ūkininkams optimaliai naudoti trąšas ir mažinti priklausomybę šiose srityse. Komunikate

Chamber of Agriculture of the Republic of Lithuania

Asociacija
Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre
Kodas 135199748
K. Donelaičio g. 2, LT-44213 Kaunas, Lietuva, Lithuania

Tel. (8 37) 400 351
Phone +370 37 400 351
Faks. (8 37) 400 350
Fax +370 37 400 350
El. paštas zur@zur.lt

<http://www.zur.lt>
PVM mokėtojo kodas LT351997412
Atsisakait. sąskaita Nr. LT717300010002241806
AB Swedbank bankas, banko kodas 73000

skatinamas didesnis organinių trąšų naudojimas vietoje mineralinių ir tokiu būdu mažinant priklausomybę nuo dujų ir anglies pėdsaką;

3. Kailinės žvėrininkystės verslas ir jo socioekonominis poveikis apima daugiau veiklų nei vien kailinių žvėrelių auginimą. Šios veiklos uždraudimas turės neigiamos įtakos Lietuvos darbo rinkai ir socialiniam užimtumui, ne tik tiesiogiai ūkiuose dirbantiems, bet ir aptarnaujantiems sektoriams. Tai lems tokių asmenų bedarbystę, kas padidins poreikį mokėti nedarbo išmokas bei kompensacijas;

4. Kompensacijos už teisėto ir pelningo verslo nutraukimą privalo būti mokamos, ir mokamos visiems, nepriklausomai nuo vykdytos veiklos trukmės ar jos nutraukimo momento. Projekto 4 punkte siūloma numatyti, kad kompensacija būtų skiriama komercinę veiklą, kurios tikslas gauti ar parduoti kailį, vykdančioms ūkio subjektams, pradėjusiems šią veiklą iki 2022 m. sausio 1 d., tačiau nėra apibrėžtas laikotarpis, kada veiklą nutraukę subjektai turės teisę gauti kompensaciją dėl veiklos nutraukimo. Primename, kad įvairios iniciatyvos bei akcijos, kuriomis siekiama uždrausti kailinių žvėrelių auginimą buvo Lietuvoje pradėtos daug anksčiau – dar iki 2022 metų. Tai lėmė, kad nemaža dalis kailinės žvėrininkystės sektoriaus atstovų nematydami ilgalaikių perspektyvų ir juo labiau plėtros galimybių, jau anksčiau pristabdė arba visiškai nutraukė vykdomą veiklą, patirdami didžiulius nuostolius bei pajamų netektis. Atsižvelgiant į tai, siūlome, kad nuo 2020 m. sausio 1 d. veiklą nutraukę subjektai, turėtų teisę gauti kompensaciją už vykdomos veiklos nutraukimą.

Projekto 4 punkte taip pat numatoma, kad kompensacijos būtų mokamos nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2026 m. gruodžio 31 d. už Ūkinių gyvūnų registre deklaruotus kailinius žvėrelius, imant vidutinį metinį jų skaičių, laikytą praėjusiais kalendoriniais metais prieš veiklos, kurios tikslas gauti ar parduoti kailį, nutraukimo datą. Nepritariame tokiam kompensavimo mechanizmui, kadangi kompensacijos turėtų būti skaičiuojamos pagal žvėrelių skaičių, imant bent dešimties metų vidurkį, kaip buvo padaryta kitose valstybėse, nes žvėrininkystė yra labai svyruojantis verslas ir būtų neteisinga vadovautis tik vienerių metų statistika. Neretai ūkiai dėl ekonominių, veterinarinių priežasčių sustabdo ar sumažina gamybą, kad rekonstruoti fermą, pakeisti veislinius žvėrelius ar tiesiog pralaukti ekonominio nuosmukio metus, kaip nutiko koronaviruso (COVID-19) pandemijos ar karo Ukrainoje atvejais. Šiuo metu dėl paminėtų problemų Lietuvoje žvėrelius laiko tik trečdalis anksčiau buvusių laikytojų, tačiau fermos, atsigaunant rinkai tikėtina vėl bus užpildytos. Draudimo auginti atveju, tokie ūkiai turi turėti teisę gauti kompensacijas, kadangi neišvengiamai praras savo turtą, investicijas bei pajamas, kaip ir šiuo metu laikantys žvėrelius augintojai;

5. Ūkio verslo šakos uždraudimas ne tik nulemtų verslo investicijų neatsiperkamumą, tačiau ir didelį verslo nutraukimui būtinų kompensacijų poreikį, kuris valstybės biudžetui būtų itin skausmingas. Projekto 3 punkte nurodoma, kad lėšos kompensacijoms už kailinių žvėrelių verslo uždraudimą būtų skiriamos iš Žemės ūkio ministerijos asignavimų, kurių bendra visiems ūkio subjektams vienkartinė kompensacijos už kailinės žvėrininkystės verslo uždraudimą suma sudarytų apie 1 mln. eurų. Tačiau ši suma niekuo nepagrįsta ir laikytina neproporcinga, kadangi vertinant tokio draudimo ekonomines pasekmes privalo būti įvertinti: 1) ūkio subjektų, kurie bus priversti nutraukti veiklą, negautos pajamos; 2) kito, niekam kitam netinkamo, šiam verslui naudoto turto ir priemonių, rinkos vertė; 3) patirtos investicijos; 4) viso, niekam kitam netinkamo turto griovimo ir utilizavimo, kaštus; 5) darbuotojų perkvalifikavimo kaštus; 6) darbuotojų išeitinių pašalpų dydį; 7) kitas, niekur kitur nepriskirtas, objektyviai būtinas išlaidas.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos užsakymu 2022 metais atliktas kailinės žvėrininkystės uždraudimo Lietuvoje poveikio vertinimas, kurio tikslas buvo nustatyti, ar verta uždrausti kailinės žvėrininkystės verslą Lietuvoje, kol dar nėra vieningos uždraudimo politikos Europos Sąjungoje. Dokumente buvo įvertintas poveikis darbo rinkai ir socialiniam užimtumui, ne tik tiesiogiai ūkiuose dirbančiam, bet ir aptarnaujančiam sektoriui. Išvadosse konstatuota, kad apdraustųjų Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyboje (SODRA) asmenų skaičius viršija 550 asmenų, todėl verslo uždraudimas lems šių asmenų bedarbystę ir poreikį mokėti nedarbo

išmokas bei kompensacijas. Dėl to, vien tik potencialus nedarbo išmokų dydis galėtų siekti daugiau nei 1 mln. eurų.

Vertinant Lietuvos žvėrininkystės šakos praradimus veiklos uždraudimo atveju, reikia įvertinti ir tai, kad Lietuvos žvėrininkystės ūkiai šiuo metu yra tarp geriausių ir daugiausiai kailių išauginančių pasaulyje. Todėl manome, kad siekiant objektyviai ir sąžiningai įvertinti kompensacijoms reikalingas lėšas, turi būti atlikti išsamūs ekspertų vertinimai bei skaičiavimai. Daugelis pastaraisiais metais žvėrininkystę uždraudusių valstybių kompensacijas dar tebeskaičiuoja, bet preliminarūs skaičiai rodo, kad įvertinus visus nuostolius kompensacijos perskaičiavus vienai laikomai veislinei patelei yra apie 500 eurų. Lietuvoje paskutinių dešimties metų vidutinis veislinių patelių skaičius buvo 350 000 vnt. Taigi, tikėtina kompensacijų suma Lietuvoje, skaičiuojant panašiai kaip Jungtinė Karalystė, Airija, Norvegija gali siekti net 175 mln. eurų, o jei Lietuva pasirinktų kompensuoti žvėrelių augintojams už veiklos nutraukimą taip, kaip kompensavo ar planuoja atlyginti kitos valstybės, atsižvelgiant į Lietuvoje laikomą gyvūnų skaičių, Danijos atveju – Lietuvai reikėtų apie 210 mln., Austrijos – apie 200 mln., Belgijos – apie 200 mln., Čekijos – apie 280 mln. eurų. Be to, Čekijoje šiuo metu vis dar vyksta teisminis procesas dėl daugiau nei du kartus didesnių nei numatyta kompensacijų.

Pažymėtina ir tai, kad kai kurios šalys (Kroatija, Bosnija ir Hercegovina, Serbija, Makedonija, Estija, Liuksemburgas, Slovėnija, Slovakija bei Latvija) uždraudė kailinių gyvūnų ūkius ir nenumatė jokių kompensacijų mechanizmų, tačiau daugumoje jų ši verslo šaka buvo mažareikšmė arba išvis beveik neegzistavo. Pavyzdžiui Liuksemburgas 2018 metais uždraudė kailinių žvėrelių auginimą, nors ten nebuvo nei vienos fermos. Tuo tarpu Latvijoje priimtas sprendimas atidėti kailinių žvėrelių veiklos uždraudimą penkiems metams ir valstybė bylinėjasi su verslu dėl jo sunaikinimo.

Galiausiai norime akcentuoti, kad kailinės žvėrininkystės verslo Lietuvoje uždraudimas šiuo metu grindžiamas vien tik moraliniais ar vertybiniais motyvais, kuriuos diktuoja gyvūnų teisių aktyvistai. Tačiau visiškai nekalbama apie teisinius pagrindus, kuriais remiantis būtų galima pagrįsti ekonomiškai naudingos, ilgametės tradicijos turinčio žemės ūkio sektoriaus, kuris teikia didelę ekonominę ir socialinę naudą bei prisideda prie aplinkosauginių tikslų įgyvendinimo, veiklos uždraudimą. Akivaizdu, kad dėl valdžios priimtų sprendimų tenkančią finansinę naštą turės pakelti visuomenė, kitaip tariant mokesčių mokėtojai. Tuo tarpu verslas, kurio teisiniai lūkesčiai ir interesai galimai bus pažeisti, su visais iš to išplaukiančiais padariniais bei pasekmėmis bus priverstas nutraukti ilgus metus puoselėtą bei plėtotą veiklą. Įvertinus visą tai, kviečiame ieškoti konstruktyvių ir dalykiškų sprendimų, kurie nepadarytų nepataisomos žalos bei būtų tvarūs ilgalaikėje perspektyvoje.

Pagarbiai

Direktorius

Sigitas Dimaitis